

quo mediante lux vel lumen suam pficit actōez
vt di. **Basi.** Radius aut̄ alius est ppendicula-
ris 7 rectus qui a corpore lucido siue luminoso
emissus recto 7 lineari motu sine discretōne ali-
qua petit centrū. **Alius** ē collateralis 7 cōfract⁹
qui a corpore luminoso exiens 7 aliqd̄ diaphanū
inueniens non recte pcedit. sed obliquat motuz
suum 7 ista obliquatio vocatur radij cōfractio
Alius hō ē reflexus qui quidē a suo principio
recte v̄ oblique p̄greditur sed a corpore obiecto
repellit 7 rep̄cutitur. 7 talis rep̄cussio vel repul-
sa radij flectio nuncupat̄. vt di. aug. p̄spectiue
Radius itaq; luminosus est mobilis 7 agilis p̄
spiciuus 7 orbicularis de se rect⁹. maxime si fue-
rit perpendicularis. **Contingit** autem radiū
frangi 7 obliquari 7 qñq; ad ptem oppositam
proycti fm̄ dispositōem matene quā inuenit v̄
quā tangit. **Hic** radius in nube concava 7 hūi-
da interclusus. diuersas opatur in nube vel in
aere formas calozes 7 figuras vt patet in colorib⁹
arcus celestis qui nihil aliud ē v̄ eē dicitur
q̄ subintratō radiozum in nubem concavam 7
aquosam vt dicitur in li. meth. **Ex** subito semp̄
motu radiozum 7 cōtinuo p̄tingit aerē circūfu-
sum ignis 7 inflāmari maxime cū cōcurrerit
in loco fractōnis. **Nā** radij ibi coadunati mu-
tuo cōculcant. **Et** ita sunt cā quare aer circūfu-
sus sepius inflamatur vt patet in cristallo v̄ be-
nillo. ex cuius oppositōne contra solares radios
stippa apposita accenditur 7 ignitur.

De vmbra.

Capitulum. xliij.

Vmbra ē obiectō
corporis tenebrosi 7 opaci ad lucē
siue corpus luminosum. **Est** itaq;
vmbra triplex fm̄ pblicam p̄sideratōem. **Cō-**
tingit. n. q̄ corpus luminosum fit rotundum.
Et aliquando ē maius q̄ corpus obiectum. ali-
quando equale. aliquando minus. **Si** equale
facit vmbra equalem 7 rotundam. 7 talis vmbra
dicitur chelindroides. i. equaliter rotunda.
Si minus sit obstaculo facit vmbra tendētē
in latum ad modū calathi 7 talis vmbra dicit̄
cathaloides. si hō corpus luminosum mai⁹ fit
corpore supposito facit vmbra tendētē in acutus
7 iconum. 7 talis vmbra d̄ conoydes. **Ex** quo
patet q̄ cum sol sit maior terra. facit vmbra cō-
noidē. **Contingēte** iḡ q̄ terra sit opposita soli
q̄ assignato modo ita alte dirigit vmbra q̄ lu-
nā attingit 7 eā inficiēdo eclipsim lune facit. sed
ex quo sol tumorem spere p̄terit. iste conus trā-
sit 7 declinat in ptem oppositā 7 tūc luna libere
apparet 7 illuminatur. **Cuz** hō luna directe sit

opposita soli luna facit vmbra cathaloidē 7 iō
vmbra contra trā dirigit et eclipsim p̄ticularē
facit. qz talis vmbra nō sufficit tegere totā terrā
cū a radijs solis in quibusdā p̄tib⁹ illuminet et
ex tali vmbra accidit eclipsis i vno clymate alio
illuminato existente vt di. albu. vmbra hō calo-
ris solaris ē repressiua splendoris radioz solarium
occultatiua sterilitatis 7 fecunditatis trē
inductiua. sp̄entū amica 7 colubroz nutritiua
estuantiū 7 itinerantiū refrigeratiua. maturita-
tis fructuū tardatiua. timoris 7 horroz melā-
colicis incussiuua. **Cū** nō sit corp⁹. speciei corpis
ē rep̄tatiua. corpoz motu 7 quiete est sui p̄ius
p̄figuratiua. **Nā** moto corpore se mouet. quiescē-
te quiescit. fugientiū est infecutiua. 7 insequentiū
fugitiua. quāto etiā dies ē longior 7 sol in celo
stat altior tanto obiecti corpis vmbra videtur
minor 7 ecōuerso. **Et** ideo sole oriēte videt̄ vmbra
maior. similiter 7 in occasu q̄ in meridie.

De tenebra.

Capitulum. xlv.

Tenebra est lucis
absentia a tenendo dicta. **Ligat.** n.
7 tenet oculos ne solem videāt siue
lucē 7 sic nihil ē nisi pura priuatio. **Tenebra** est
d̄ aer obscurus v̄ vmbra opaci corpis vt dicit
Basi. 7 qualitate 7 situ luci p̄trariatur. timores
incutit. colorum pulcritudinem tollit. verecun-
diā diminiuit. somnolentiā nutrit. **Explic**
liber octauus.

Incipit liber nonus de tpe 7 p̄tibus t̄pis.

Distq; autē di-
stimus de p̄prietatib⁹ celi 7 ei⁹
p̄tū d̄ qbus sacra pagia facit
mentōz. dicēdū ē sub breui cō-
pendio de ei⁹ effectū. s. de mo-
tu 7 mensura motus. i. d̄ p̄prietatib⁹ t̄pis 7 p̄tū
ei⁹. **Causat** aut̄ mot⁹ primo 7 p̄ncipalit̄ a volu-
tōe celi cui⁹ motus p̄mus ē 7 sempiternus vt d̄ i
li. de ce. 7 mū. neq; similis ē motui inferiorz cor-
pali 7 visibili. **Cā** tñ ē mot⁹ inferioris. qz mot⁹
rerū inferiorz generabiliū p̄cedit ex incorpali 7
vniformi motu orbū supioz vt di. ari. ibidem.
Motus aut̄ ē trāsitus a t̄mino ad terminū cō-
trariū vt d̄ in fine libri eiusdē. **Omne.** n. qd̄ p̄-
mutat̄ de p̄trario mutat̄ in p̄trariū. **Et** sunt sex
sp̄es mot⁹. s. generatio. corruptō. alteratō. aug-
mētū. diminiutō fm̄ locū mutatō. vt d̄ ic idē.
Mot⁹. n. p̄mutatōnis fm̄ sitū. ali⁹ ē reuolubilis
7 spericus. alius rectus. alius compositus. **Re-**
uolubilis autem non mutat locum fm̄ totum
s̄ fm̄ p̄tes. **Circular** tñ qñq; mutat locū vt p̄t

in motu planetarū. **R**ectus autē semp mutat locū q̄diu ē in actu. aut. n. mouet a centro ad circūferentiā vt ignis 7 aer 7 h̄mōi. leuia que feruntur sursum aut econuerso mouent deorsum ad centrū vt graua sicut aqua 7 terra. hic autē motus habet sex spēs. ē. n. dexter sinister. āte retro superior 7 inferior. **C**ompositus h̄o motus ē ex duob; motib; contrarijs. sic motus ligni ī quo accendit ignis. **M**otus insup hoc habet propriū. q; ex vehementi motu generatur calor vt ptz ex motu primi orbis ex cuius confriatōne 7 motu inflāmat ether vt dicit ari. 7 ex motu lique fit plumbū qd ē in eo vt dicit idē. **M**otus. n. non pōt mensurari nisi fm mensurā spacij in q̄ est motus. om̄e. n. quod mouetur aut mouetur pprietate vt adamas mouet ferrum. aut violentia sicut ex forti impulsu venti mouet nauis. aut ex volūtate sicut mouet corp; put vult animus. **M**otus h̄o mutatiōis est duplx. v; mutatiōis de loco ad locum v; pmutatiōis. dispositiōis ad dispositiōem de loco ad locū naturaliter aut p vim. **L**apis. n. quantomagis descendit tāto ē eius motus magis ipetuosus vnde intendit in fine ipius. qui h̄o mouetur p violentiā intenditur motus eius in p̄cipio motus ipius. 7 quāto remotus ē a suo p̄cipio tanto debilior erit motus vt patet in sagitta ab arcu emissa. q̄ tam a remotis pōt p̄ci. q; in vltimo nihil penetrat neq; ledit. **M**otus itaq; est generatiōis 7 om̄is transmutatiōis inferior; causatiuus caloris 7 in flamatōis inductiuus. tā aque q; aeris subtilitatiuus. caloris naturalis confortatiuus. appetit; excitatiuus. medicine laxatiue ad mundificādū corpus coopatiuus vnde dicit ypo. **S**i vis elleboz ducere moue corpus. **I**tē si fuerit motus a centro in circūferentiā. erit materie extensiuus. **S**i h̄o fuerit econuerso a circūferentiā vsq; ad centrū erit aggregatiuus. partium inspissatiuus 7 constrictiuus. **I**tē motus tempatus est nature animatozū cozpoz conseruatiuus. imoderatus h̄o ē nature destructiuus.

De tempore.

Capitulum. j.

Tempus rerum mutabilium mensura vt di. Aristo. in li. d. v. substantijs. **T**empus ē numerus numerās in om̄i eo qd numerat. v; sicut dicit rabanus. **T**empus est dimensio rerū mutabilium fm motum 7 fm moram. coenā in rebus mutabilibus vt di. **A**ug. **N**ihil ē preciosius tempe vnde de om̄i possessiōe duo possunt sil haberi v; plura. s; de tpe duo momēta sil haberi non pnt vnde tempus recuperatōem non reci-

pit. amissio. n. t̄pis irrecupabilis ē. **B**reue ē tempus mutabile instabile 7 irrecupabile. cū motu enim 7 mobili incipit. quo penitus deficiente tēpus finit 7 iō non erit in futuro. sed cessabit. qm̄ nihil nisi eternitas erit vt di. aug. **T**empore nihil est cōmunius. **O**mnib; n. equaliter ē cōmune. tpe nihil labilius. q; nūq; quiescit imo quāto incipit deficere incipit decrescere. 7 econuerso q; p̄ns finis ē p̄teriti. 7 mor p̄ncipiū ē futuri. om̄e. n. tempus trib; vicissitudinib; variat scz ī p̄teritū p̄ns 7 futurū. **S**ecundum rōnē tēpis 7 eius variam successiōem. sp ē dies 7 nor. vt dic beda. sed alibi dies. alibi nor. **T**empe nihil incertius nihil im̄ceptibilius q; vt di. ysid. **T**empus p se nō dinoscit. s; solū p h̄ianos actus. **I**tē tpe nihil est alterabilius 7 iō corpi nihil piculosius. q; vt di. ypo. mutatiōes tēpoz maxime generant morbos. **S**ubita. n. mutatiō frigiditatis in caliditate cozpa alterat 7 imutat. **E**t ideo q; natura non patit̄ repentinās mutatiōes vt dic idē ypo. iō subita mutatio t̄pis frequēter ē causa infirmitatis. **I**tē moderato tpe 7 in suis qualitibus tempato. corpi nihil est salubrius. vñ dī in Amph. **T**empib; moderatis si tempa tēporaliter se habuerint. boni erunt status. 7 maxime bone determinatiōis sunt egritudines. **I**tē q̄uis tempus ita sit mutabile tñ tpe nihil ē magis continuū. ptes. n. t̄pis nihil contigue. vñ di. mar. **T**empus quod in hyeme senescit statim verē reuiscit 7 econuerso.

De anno solari 7 equinoctiali.

Capitulum

An̄ vt dicit ysid. **A**nnus est solis reuolutio v; amphictus cū pactis. ccc. lxvj. diebus 7 q̄drante redit ad locū suum. **E**st aut̄ annus dictus. eo q; mensib; in se remeantib; voluit vñd̄ annus ab an qd ē circū dī. q; quasi circulus ī se redit 7 renouat. **U**nde apud egyptios ante lteras inuentas p pictum draconē caudā suam incidentē 7 in se reuertentē significabat vt dic ysid. **S**ūt annoz diuarsa genera. **N**am est annus lunaris minor anno solari in vñdecim diebus. 7 est annus solaris qui duodecim habz mēses. **S**inguli autem planete habēt annos suos in quibus perficiunt cursum suum. vt mars q̄i duobus. **J**uppiter in duodecim. saturnus ī triginta. **E**t est annus magnus qui dicitur mundanus quando omnes stelle fm ari. redibūt ad propriū 7 p̄mum creationis sue punctum 7 hic annus fm ari. in. xxx. 7 sex milibus annoz perficitur sicut patet in li. de proprietatib; ele-

mentorum. Scdm platonicos aut infra .xx. milia pficitur annus iste sicut dicit macro. in li. ciceronis. Sunt aut anni vsuales. s. solares quatuor tpm q sunt tempus vernale. estiuale autu nale. 7 hyemale. Et dicunt tēpa eo q in suis qualitatibz mutuo se tempant vt dicit yfido. dicuntur 7 curricula eo q alterna assiduitate currunt 7 nunq̄s in eodem statu p̄fuerant vt dicit ysi. In his quatuor anni tpm accidit duo solsticia i hyeme 7 estate duo equinoctia i vere 7 autumno. Solsticium aut ē maxima inequalitas diei 7 noctis que accidit i ingressu solis inter cancrū 7 capricornū. in cancrum q̄stum ad solsticium estiuale. in capricornum q̄stū ad hyemale. Et dicit solsticiū quasi solis statio. duplici de causa. vel quia sol in estate vel in hyeme. ppter longitudinē dierum aut noctium videtur stare in nostro emisperio v̄l in inferiori. v̄l quia in vtroq̄ solsticio quasi stat i estiuale nō potēs plus accedere ad nos. in hyemali non potens plus a nostro habitabili elongari. Equinoctiū est maxima equalitas diei artificialis 7 noctis q̄ accidit in ingressu solis in arietē siue librā. sunt autem duo equinoctia. primum est vernale secundum hyemale. In his quatuor temporibz sunt quatuor ieiunia que dicunt tridua p̄mum fit in p̄ia septimana quadragesime istud est veris. secundum est estatis in septimana p̄thecostes. tertium est autumni in quarta feria septēbris. quartum est hyemis quod fit in septimana integra ante natiuitatem domini. Annus itaq̄ solaris est annus cōmunis 7 incipit a ianuario 7 terminatur in decembri. 7 est spacium quo sol voluitur tricenses sexagesies 7 quinq̄es in zodyaco 7 quadrante id est. .vj. horis que sunt quarta ps diei naturalis. Iste autem. .vj. hore non computantur in anno cōmuni. s̄ colliguntur in anno bisextili. Dicitur autem bisextus collectio. .xviij. horarum emissarum in tribus annis cum. .vj. horis quarti anni ad pficiendum vnum diem ex .xxiij. horis ex cuius additione dicitur annus bisextilis vt dicit beda. Et dicitur bisextus quia semper eo anno quo accidit in februario bis sex. kl. pronūciamus. v̄l dicitur bisextus ex bisse momentis collect. ex .xxx. enim momentis quibus sol moratur in quolibet signo vltra .xxx. dies 7 ex .xxx. triētibz colliguntur singulis annis. .vj. hore que collecte per. .iij. annos faciunt in quarto anno diem bisextilem vt dicit beda. sed de hoc quere in computo.

De anno lunari.

Capitulum. iij.

An^o lunaris qn̄
 q̄s d̄ spacium q̄ luna reuoluitur ab uno puncto zodyaci ad aliud punctum qd̄ continet fm̄ quosdam. .xxvij. dies 7 .vj. horas. quandoq̄ dicitur annus lunaris spacium quo voluitur a coniunctōne vsq̄ ad coniunctionem. v̄l ab illuminatōne ad illuminationes 7 tale spacium supat primum duobz diebus et sex horis. Dicitur autem luna esse in coitu quādo ita directe ē sub sole q̄ nulla ps superficialiter respiciens nos apparet illuminata tota nō ē illuminata quando videtur plena post coniunctiones itaq̄ luna recedit a sole 7 relinquit eum in aliquo puncto zodyaci qui reuertens ad idē punctum non inuenit eum ibi quia iam p̄fecit i suo motu. Unde oportet eam p̄sumere duos dies 7 .vj. horas anteq̄ illum consequatur. 7 tale spacium dicitur lunatio. quandoq̄ dicitur annus lunaris spacium continens. .xij. lunatiōes q̄ diuiduntur a computistis p. .vj. pares 7 sex impares fm̄ q̄ menses sunt pares siue ipares. par enim lunatio respondet mēsi impari. impar a pari. Annus ergo lunaris cōtinens. .xij. tales lunatiōes continet. .ccliij. dies. sexies aut. .xxx. 7 totidē. .xxix. dies. pficiunt tantā summam. Unde patet q̄ annus solaris cōmunis supat hūc ānū lunare in .xj. diebz qui excessus facit etatē lune variari singulis annis in kal. mensium ita q̄ i b̄ āno p̄ma ē in kal. alicui^o mensis in sequēti āno erit duodecima. Qn̄q̄ aut d̄ mēsis v̄l ann^o lunaris embolismalis. Et ē embolismus excrementū āni solaris ad lunare. 7 d̄ ille ann^o embolismalis i quo cadit 7 recolligit vna lunatō. .xxx. dierū recollecta ex illis .xj. diebz. i quibz superat annus solaris lunare. 7 iō tercius ann^o ē embolismalis quia in illo recolligitur lunatō. .xxx. dierū tribz diebus desup remanētibz. ter enī. .xj. faciūt. .xxiij. remanētibz alijs diebz tribz. similiē .vij. ann^o ē embolismalis additis illis sex diebz ad illos. .xxij. dies q̄ ex supercrecētia. .vij. 7 .vij. anni recolliguntur. sed ad hoc vt lunatio embolismalis. .vij. āni sit. .xxx. dierū oportet mutuare duos dies ex embolismali subsequenti 7 ita p̄cedendum est vsq̄ ad .xix. annum quando circulus embolismalis adimplet p̄tinēs annos. .xij. cōmunes 7 .vij. embolismales. Embolismales enim sunt terci^o. .vj. .vij. .xj. .xiiij. .xvij. .xix. alij nō sunt cōmunes. Annus autem lunaris maxime obseruatōnis est apud hebreos. ppter qd̄ legalis dicitur quia omnes festiuitates legales fm̄

lune cursum 7 etate obseruant 7 id sp incipit a lunatōe apulis vt di. beda. 7 in exo. xij. dicitur mensis iste erit vobis principiu mēsu anni zc. **P**rieter annū aut vsualem seu cōmunē 7 legalem ē annus qui dī emergēs quando aliquo casu notabili emergēte temp^o subsequens cōputatur sicut greci cōputauerūt tempus a prima olimpiade xpiani a prima dñica incarnatiōis 7 sic de alijs. **U**nde contingit sepe q^o mediū anni legalis ē principiu emergētis 7 econuerso et p hoc multe contrarietates in biblia ad concordiam reducuntur. sed hec de annoz diuersitate dicta sufficiant.

De tempore vernali.

Capitulum. iij.

Ver ē principium anni cuius initium ē qñ sol in prima pte arietis consistit 7 contra septentrionem p rectā lineam ascendere incipit vt dicit constā. in pantegni. li. v. ca. iij. recta autem linea ē que neq^o septētrioni attinet neq^o meridie sed ab utroq^o polo equaliter distat. durat aut tempus veris vsq^o in finem gemminoz quātū scz sol discurrit per tria signa quozū vñū quodq^o habet suum mensem ad tempus vernale p^o tinentem primus mensis est arietis incipiens a. xvij. die marcij vsq^o in. xij. diez aprilis. secūd^o ē thauri incipiens a. xvij. die aprilis vsq^o ad. xvij. diez maij. Tercius ē geminoz incipiens a. xvij. die maij vsq^o ad. xvij. diem iulij. Est aut vernū tempus inter frigidū 7 calidum maxime temperatum inter hyemē et estatē medium qualitatu vtriusq^o p^oicipatiū qñ sanguis tūc incipit mltiplicari in corpore animalis 7 humores qui in vernali frigore constricti fuerant 7 cōpacti calore vernali moueri incipiunt 7 dissolui. **V**er aut in suis qualitibus temperatū sanissimū tempus est 7 minime mortiferū ac infirmū vt dicit constan. 7 gal. nam his duab^o qualitib^o natura delectatur. qz caliditas ē causa effectiua nutrimenti 7 augmenti humiditas hō causa ē materialis 7 id in vere maxime generatur sanguis qui magis ē necessarius nutrimento corpis. **S**i hō naturam suam exierit diuersas iducit egritudines. **U**nde dicit in amph. **S**i hyemis sicca fuerit 7 borealis ver hō pluuosum fuerit vt autumnus necesse ē in estate febres acutas fieri 7 obtalmias 7 dissenterias maxime in humidis natura vt dicit cōmeta. **I**n hyeme sicci humores p frigiditatem retenti acuumt. in vere aut in nimia humiditate distemperate multe supfluitates generant 7 p calorem resoluunt. **I**n estate hō dum calor non ē potens eas consumere:

putrefacit 7 sic febres acutas generat 7 inducit multas alias passiones. **S**i hō hyems calida 7 humida fuerit ver aut frigidum 7 siccū necesse est homines in estate egrotare 7 mulieres pituias leui occasione abortire cuius rei assignat gal. rōnem in cōmento dicens. qñ corpa pgnātium in hyeme sunt calida 7 humida tenera sē 7 rara. **U**nde frigiditas aeris vernalis subito penetrantis ad interiora ledit fetum. p frigiditatem. n. 7 siccitatem que sunt qualitates mortificatione mortificat fetus. **U**nde fetus mortificat^o aggrauat 7 retinacula abrūpit. 7 sic mlier necesse sario abortit. vernum insuper tpsus terram diu clausam 7 p frigore constrictam apit 7 radices 7 herbas in terram latētes pducit flouib^o 7 herbis terrā renouat. **A**ues ad garritū 7 amorem sollicitat 7 inducit 7 miro decore omnē terre superficie induit 7 venustat. **U**nde ver dicit a virore vl vigore. quia tunc herbe 7 arbores virefcere incipiunt 7 frondere. tempus veris ē tempus agriculture 7 laboris. tempus leticie 7 amoris. **V**ernali tempore oīa vident letari. nam terra viret. silua frondet. prata florent. celum splendet. mare quiescit volucres vociferant 7 nidificant. 7 oīa que in hyeme videbantur mortua 7 marcida vernali tempore renouat. **U**n serinitas aeris vernalis vocatur a marciano risus iouis. **A**que hō vernalis teporis m in^o sane sunt ad bibendū. qz a vaporibus tunc resolutis ingrossant et a ranis 7 alijs vermib^o tunc temporis semen p^oicientib^o inficiunt. **E**t ideo si necesse fuerit eas bibere p^osulit constan. vt primo decoquantur vt sic p ebullitionem subtilientur et purificentur.

De estate.

Capitulum. v.

Estas calida ē et sicca cuius initium ē cum sol fuerit i prima pte cancri 7 tunc ē sol in maxima eleuatōe quo ad nos et iam paulatī incipit descendere vsq^o in finem virginis. **E**t habz estas tres menses sicut 7 ver vt dicit constanti. primus mensis est cācri a. xvij. die iunij vsq^o ad xvij. iulij. **S**ecundus ē cū sol ē in leone a. xvij. die iulij vsq^o ad. xvij. diem augusti. **T**ercius est cū iā in virgine descendit a. xvij. die augusti vsq^o ad. xvij. diem septembris vt dicit cōstan. est ergo estas calida et sicca colere generatiā eo q^o sol tpe estiuāli summa gradit^o ascensioe. **O**ppositusq^o capitib^o nris directā. et forte in corporib^o nris sicut et alijs inferiorib^o fortissimā imprimat actōem. **U**n et supflua i hyeme coadunata dissoluit et cōsumit. **S**i hō estas suam tem-

perie exient infirmitates calidas 7 siccas gene-
rare et inducere consuevit vt dicit pstan. dies
longiores sol efficit 7 noctes breuiores fructus
7 flores ad maturitatē pducit. **Q**uā vi calidita-
tis sue tūc incense. hūiores in fructibz tunc dige-
rit 7 digestos eis incoꝛpat 7 cōiungit. qđ hō su-
pfluū ē desiccāt penitus 7 psumit. terrā rmo-
sam 7 cauernosam reddit. **Q**uā calore suo hūi-
das ptes cōsumendo destruit. siccitate hō sua
ptes terrestres pꝛimit 7 cōiungit 7 sic aperit t-
ram atq; findit. **C**ōsumptis ergo pꝛibz aqueis
q̄ fuerit cā coadunatois pꝛiū 7 pꝛictōnis ne-
cesse ē vt ps a pte diuidat. 7 sic fissura in pꝛibz
terreis efficiatur. **U**n̄ 7 loca paludosa aquosi-
tatē psumēdo desiccāt 7 exaspāt 7 indurat. po-
rosas ptes animalū caloris sui subtilitate subin-
trat 7 humorem subcutaneū dissolūdo sudo-
rē puocat 7 sic qđ ē supfluū adnihilat 7 euacu-
at p poroz etiā aptōem fit spiritūū exalatio et
substantialis hūiditatis euaporatō. 7 iō vires de-
bilitat 7 enervat ex vtraq; qualitate sua colerā
excitat 7 inflāmat 7 iō febrilē calozes generat 7
augmētat apes mellificantes suis floribz eas re-
ficit 7 faciat. nocturnis pꝛibz rozē generat 7 her-
baz supficiem ne diurno estu arefiant rigat et
humectat. **E**stiuo tpe aues canore maxime vo-
ciferāt 7 modulāt etiā ad pullificādū siluestres
volucres maxime animantur.

De autumno.

Capitulum. vi.

Autūnus ab au-
gendo ē dict. eo qđ tūc tꝛis fruges
7 fructus potissime abundant i hoz-
reis 7 augent. **D**ēs. n. anni labores 7 fructus re-
colligit in hozrea 7 reponit. **E**t iō in fabulis nu-
triti iunonis pꝛatur rōne fertilitatis vt di. ysid.
Quā solictos 7 negociosos circa fructū colle-
ctōem homies reddit. agros a frugibz 7 arbo-
res a fructibz orbatas reddit. siccitate 7 frigidita-
te sua frondes 7 folia mortificat 7 deijcit. ter-
rā sterilē efficit 7 vim germinatiuā amputat et
pꝛcindit. **E**st itaq; autumnus frigidus 7 siccus.
humoris melācolici frigidi. f. 7 sicci generatiu⁹
cuius initiū ē cū sol pꝛmā pte libze intrat cū sol ē
in recta linea. scz in eqnoctiali cū a septētrione
7 meridie eque distat. hz aut tēpus autumnale
tres menses sibi deseruientes vt di. pstan. **P**ri-
mus incipit qñ sol ē in libra a. xvij. die septēbris
vsq; ad. xvij. die octobris. 7 tūc incipit sol plus
declinare in meridie. **S**ecūdus mēsis ē in q̄ sol
ē in scorpiōne a. xvij. die octobris vsq; ad. xvij
diē nouēbris. **T**ercius ē cū sol ē in sagittario. f.

a. xvij. die nouēbris vsq; in. xvij. diē decēbris
vt di. pstan. **A**utūnus in suis qualitatibz ver-
est contrarius. 7 iō multarū infirmitatū 7 pesti-
maruz ē generatiuus vñ ypo. i amph. **I**n autū-
no acute accidunt infirmitates 7 mortifere. su-
per quē locū dicit gal. **A**utūnus pestilentior ē
ceteris tꝛibz 7 in multis illaudabilis. **P**rimo p-
pter mutabilitatē tꝛis. nunc. n. ē calor. nūc frig⁹
secūdo qz cū sit post estatē inuenit multos hūo-
res incēlos ex calore pꝛcedēte quos repꝛcutit frī-
gus autūnale ad interiora 7 nō pꝛmittit eos ex-
ire qui putrefiūt 7 inducūt pessimas passiones
vt quartanas 7 febres vix curabiles. **E**t hoc qz
autūnus frigidus ē 7 siccus 7 inordinatus. **E**t
iō in autūno nimia siccitate a qua consumit s-
stantialis humiditas. cozpa efficiūt debilioza. p-
pter inequalitatē hō aeris pozi nūc subito ape-
riunt. nunc subito pꝛstringunt. **U**nde fit calida
rū fumositatū retentio. quas cū vltra nō possit
pellere multitudine 7 acumie materie passioēs
mortifere subsequunt. pꝛbificis autē autūnus
maxime ē nocuus. qz frigiditate 7 siccitate sua
pulmonē desiccāt 7 rūpit ad modū pampini iō
pꝛbificos valde ledit.

De hyeme.

Capitulum. vii.

Hyems ab eundo
est dicta. eo qđ tpe hyemali solet ire
7 volui sol in breuiori circulo q̄ in
estiuo. **U**n̄ breuiores efficit dies 7 noctes lō-
giores vt di. ysi. ē aut initiū hyemis fm pꝛstā. cū
sol ē i pꝛma pte capricorni 7 ē finis descēsiōis so-
lis i meridie 7 iā paulatī incipit ascēdere pꝛa se-
ptētrionē. **H**abet etiā hyems tres menses sibi
deseruientes. **P**rim⁹ ē in capricorno incipiēs in.
xvij. die decēbris vsq; in. xvij. die ianuarij. **S**e-
cūdus ē cū sol ē in aqꝛio a. xvij. die ianuarij vs-
q; ad. xvij. februarij. **T**ercius mensis ē qñ sol ē
in pisibus 7 incipit a. xvij. die februarij vsq; in.
xvij. die marcij vt di. constā. **E**st aut hyems fri-
gida 7 hūida flēuatis nutritiua. magis tñ dñat
frigiditas q̄ hūiditas. qz magna fit aeris 7 aq̄
cōstrictō. 7 pꝛgelatō pꝛt nimia sol elōgatōez. ex
q̄ frig⁹ nō modicū tūc tꝛis generat. vñ hyems
estati penit⁹ ē pꝛtraria. 7 iō oia viuētia 7 nascen-
tia bñficio estatis rigore hyemali mortificāt. et
estatis pꝛerite vestigia in hyeme penit⁹ annullāt
niues 7 aqꝛū inundatōnes i hyeme mltiplicāt
tam vie q̄ semite lubrice et lutose in hyeme ef-
ficiantur. pozi terre glaciali frigore constringū-
tur. omnium cozporum vmbze in hyeme plus
q̄ in estate prolongantur. **P**oris terre clausis
in supficie exteriorū cozpora in frigidantur. **I**n-

terius tamen ptes calide fugientes dominantē
frigiditatem inaggerant. 7 iō aque puteales et
fontane in hyeme sentiuntur magis calide q̄ i
estate. quia calor naturalis fugiens contrariam
sibi aeris frigiditatem interiora petit 7 in venis
puteorum 7 fontium se includit. 7 iō ppter calo
ris p̄ntiaz aque in fonte vel i puteo non gelant.
Item hyemalis asperitas. homines efficit pi
gros 7 desides ad operandum. **P**erui. n. cōstrū
gente frigiditate contrahunt quodāmodō 7 coar
tant. ppter qd̄ membra ad operandū. ita de
facili n̄ laxātur. **I**tē ex frigore hyemali claudūt
pori. 7 reuocato calore naturali ad interiora
v̄tutes animales confortantur ppter qd̄ excitat
appetitus 7 plura necessario cibaria plus q̄ in
alijs tempib; requiruntur. **C**ū ypo. in amph.
ventres hyeme natura sunt calidiores 7 som
pni lōgissimi. **I**n his ergo horis plures oblatō
nes dande sunt. calor. n. est multus. 7 multo in
diget nutrimento zc. **I**tez q̄n hyemnis suas ex
cedit qualitates. varie passiones in corporibus
generantur. multi enim humores clausis poris
in concavitatib; corporis aggregantur qui nō
inuenientes viam euaporatōnis calefiunt 7 pu
trescunt ex quo necessario infirmitates varie p
creantur.

De mense.

Capitulum. viij.

Mensis est nomen

gregum. 7 de lune nomine tractum.
luna enim greco sermone mene vo
catur. nam apud hebreos menses legitimi non
ex cursu solis sed ex lune motu nūcupant. **E**gy
ptij autem primi ppter velociorem lune cursuz
nomē mensis primo ex solis cursu iuenerūt qm̄
tardior solis motus facilius poterat comp̄hē
di vt di. ysid. **E**st autem triplex mensis. s. sola
ris q̄s diu sol moratur in vno signo pagrando. 7
ē vsualis illud spacium. s. dierū qd̄ in nr̄is mar
tilogijs continetur. **E**t ē mensis lunaris. s. spa
cium quo luna recedit ab vno puncto firmamē
ti rediens ad idē punctū 7 continet in se. xxvij.
dies 7. vij. horas. **N**ā luna morat̄ p̄ duos dies
in quolibet signo 7 bysse hore. ex eo hō q̄ mo
ratur in quolibet signo per duos dies cum sint
xij. signa. habentur. xxij. dies. ex eo hō q̄ mo
ratur p. vij. horas exeunt tres dies q̄ predictis.
xxij. diebus adiuncti faciunt. xxvij. xij. hō bis
se spacium supplent vnus hore integre. ex quo
patet q̄ luna circuit zodyacum a p̄cto ad p̄
ctum p. xxvij. dies 7. vij. horas. **A**lio modo su
mitur mensis lunaris p̄ lunatōe. vt ptz in anno
lunari. quere sup̄. **C**ontinet itaqz mensis. iij. se.

ptimanas. septimana. vij. dies naturales. dies
iij. quadrates. quadrās. vij. horas. hōra. iij. pū
cta. punctū. x. momēta. momētū. xij. vncias. vn
cia in. xxij. arthomos. arthomus vltterius non di
uiditur ppter sui breuitatē. **S**ūt autē mēses. xij.
vsuales. quoz primus d̄ ianuaris a iano di
ctus cui fuit consecratus. qz vt di. **A**ug. gētiles
credentes ianum ducē quendā deum ēē in his
kalendis eū plurimū venerabant 7 ei duas fa
cies figurabāt vnā post se 7 aliā añ. qz erat ē
minus anni prioris 7 principū sequētis. **D**o
do autē d̄ ianuaris. eo q̄ sit limes 7 ianua anni
Unde biformis ianus depingit̄ vt anni introi
tus 7 exitus demonstrat̄ vt di. ysid. **D**epingit̄
autē comedens 7 de citho bibens. qz tunc ania
lia abundantiorē cibi copiam exigunt 7 req̄
runt. qz tunc t̄pis ppter subintratiōem calous
ad interiora maxime viget appetitus. **I**ste etiā
mensis habet noctes longas horarum. xvi. et
dies breuiores horarum. i. vij.

De februario.

Capitulum. ix.

Secundus men

sis est februius a februo. i. plutone
dictus cui mensis ille fuit antiqui
p̄secratus. nā ianuariū d̄ijs superioribus. februa
riū hō d̄ijs inferioribus. antiquus error gentiliū
consecrauit. 7 iō februius a februo. i. plutone
deo infernoz est noiatus. **E**st autē mēsis plu
uiosus valde 7 aquosus ppter vaporū eleuatōz
q̄ in pluuias resoluunt. 7 iō dicit̄ sol tūc ēē i aq̄
rio ppter aquarū inundatōem. **D**epingit̄ autē
februius senex ad ignē residens pedes calefa
ciens. qz tunc t̄pis maxime viget frigus. ppter
diurnam solis elongatōnem q̄ p̄cessit. **I**n
autē oēs mensis februarii mensis ē minimus. qz n̄
habet nisi. xxvij. dies quando non ē bisextus. i
bisexto autē habet. xxix. dicitur autē februius
apud hebreos sabbath. apud grecos xendicos
cuius nox habz. xij. horas. dies hō decem.

De marcio.

Capitulum. x.

Marcus mēsis di

catur marcius a marte romane gētis
actore appellatus. **V**el iō sic ē dicit̄
eo q̄ tunc animantia ad marem 7 coitū moueā
tur vt di. ysid. **D**icitur autē marcius apud he
breos mensis adar. apud grecos hō vocat̄ di
stan. 7 hz. xxxj. dies. not autē hz. horas. xij. dies.
xij. **I**n mense. n. marcio ē equinoctiuz vernale.
sole inē septētrionē 7 meridiē mediā lineā tunc
tenēte. **E**t iō in mense marcio aperiunt̄ pori ter
re atqz humores incipiūt ascendere tā in ania

libus q̄ in herbis 7 arboribz. unde marcius de-
pingitur tanq̄ vititor v̄l ortolanus. q̄ tūc ē tē-
pus vt sup̄flua a vitibz 7 alijs arboribz ampu-
tēt. In marcio autem est temp̄ valde inutile 7
instabile. 7 iō tunc t̄pis facillime corpa hoīm al-
terant. Aque aut̄ marciales sunt min̄ sane ad
bibendu3. q̄ tūc ex semibz pisciū 7 ranaz potis
sime inficiūt sole in p̄ncipio marcij in medio si-
gni pisciū existente. ¶ De Aprili .xj.

Quartus mensis

est aprilis qui ap̄d hebreos d̄r hiar
apud grecos h̄o dicit̄ xandicos ha-
bēs. .xxx. dies ē nox h3 horas. .x. dies h̄o. .xiiij.
D̄r autem aprilis q̄i aperit. q̄ tūc oīa aperiūt
7 t̄c germia. flores 7 folia de trā 7 arboribz egre-
diunt. Et ideo aprilis depingit̄ gestans florez
q̄ in illo mense incipit trā decorari floribus ac
vestiri. Vel aprilis d̄r q̄si affrondis. ab affrō
q̄d est semē. q̄ tūc apertis poris terre sūt grua
apta seminātōni 7 agriculture. sole circa medi-
um marcij signuz tauri subintrante.

¶ De quinto mense .xij.

Quintus mensis

est maius sine maius a maia m̄re
mercurij dicit̄. v̄l d̄r a maioribz na-
tu qui in republica s̄t maiores. v̄l dicit̄ maius
a madefactione pluuiarū q̄ tūc t̄pis oriūt pli-
ades 7 hyades 7 alie stelle pluuiiales quaz vir-
tute mittunt̄ pluuiē 7 rozes ad seminuz iactoz
madefactionez 7 irrigationez. Hic m̄sis ap̄d
hebreos d̄r strabai. apud grecos aut̄ d̄r anti-
moſeos h̄ns dies. .xxx. nox h̄o ē h3 horas. .viij.
7 dies. .xviij. Est aut̄ maius t̄pis amenitatis amo-
ris 7 iocunditatis. Tūc em̄ maxime vociferant
7 gaudent aues. Tūc ad bella p̄cedunt r̄ges
in maio p̄rata ridēt 7 florēt. silue virent 7 oīa
fere aiantia mouent̄ ad gaudiū 7 amorē 7 ideo
sol d̄r in medio maij intrare signū geminoz. q̄
p̄pter temperiem aeris 7 amenitatem t̄pis iocū-
ditas in hoībz geminat̄. An̄ maius t̄pis ē sola-
cij 7 deductōnis. p̄pter q̄d depingit̄ iuuenis eq̄
tans 7 gestans volucrē sup̄ manus.

¶ De mense sexto. .xij.

Sextus mensis di-

citur iunius a iunioribus dicitur. eo
q̄ p̄pls romanus in centurias iunio-
rum 7 senioz fuit diuisus vt di. Iſido. Est at̄
mensis iunius finis veris 7 p̄ncipiū estatis. 7
d̄r ap̄d hebreos thebach. apud grecos h̄o de-
ſeos habens dies. .xxx. nox h̄o h3 horas. .viij. di-

es h̄o. .xviij. Est autē mensis solsticial' q̄i eius
medio intrat sol in cancrū. tunc aut̄ calore solis
humore3 in radicibz desiccante oīa tendunt ad
maturitate3. 7 ideo depingit̄ secans fena q̄ fe-
na in pratis tunc t̄pis s̄t matura.

¶ De septimo mense. .xiiij.

Septimus mensis

dicitur iulius a iulio cesare sic voca-
tus. quia in illo mense fuit natus. v̄l
vt d̄r tunc tempis fuit ad imperiū sublimatus.
Dicitur autē ap̄d hebreos canil. ap̄d grecos
panemos. Habet at̄ dies. .xxxj. cuius dies ha-
bet. .xviij. horas nox h̄o. .viij. Est autem mensis
iste feruentissimus. q̄ in medio istius m̄sis sol
incipit esse in leone 7 incipiūt dies caniculares.
7 ideo tū ex sole tū etiam ex calido signo 7 cali-
dissimo sydere fit excessus. tūc tunc tempis ī ca-
lore tunc etiam intendūt oēs calide passiōes. et
est tunc t̄pis maxime disconueniēs medicine ex
nimio calore ad interiora radicitus subintrāte
7 humorem consumente segetes matureſcunt.
Unde iulius depingitur cū falce segetem rese-
cante. quia tunc est t̄pis p̄gruū melliōni.

¶ De octauo mense. .Ca. xv.

Octauus mensis

est augustus ab augusto cesare nū-
cupatus qui apud hebreos d̄r ebal
apud grecos ior. h̄ns dies. .xxxj. cui' nox h3 ho-
ras. .x. 7 dies. .xiiij. In hoc mense fruges in hor-
rea recolligunt̄. 7 ideo depingit̄ cuz flagello tri-
turante. denudat terras a frugibz 7 spoliat. 7 iō
d̄r sol in medio augusti signuz h̄ginis subintra-
re. sicut em̄ h̄go sterilis est 7 infecūda sic terra
est quasi sterilis quando a suis fructibus est ab-
lata.

¶ De septembri .Ca. xv.

Septēbris est no-

nus mensis sic dicit̄ q̄ est septimus
ab ymbre t̄paneo. s. a marcio q̄n so-
lent ymbres inundare. 7 d̄r ap̄d hebreos tarſa
apud grecos corros habēs dies. .xxx. ē nox h3
horas. .xij. 7 dies. .xij. In isto em̄ mense fit equi-
noctiū autumnale. nam in eius medio sol ingre-
dit̄ signuz libe. Est autē mensis iste finis esta-
tis 7 p̄ncipiū autūni in quo vindemia fit ma-
tura. 7 ideo depingit̄ tanq̄ vindemiator race-
mos colligens in corballo. Est autē mensis iste
mutabilis 7 instabil' cuius calor in principio est
intensus. sed in fine remittitur 7 tepescit iā frigi-
ditatem sapiens autumnalem. Fuit autē men-
sis iste apud hebreos valde celebris 7 solennis.

57

nam apud eos dies septimus mensis. vij. 7 annus. vij. in summa veneratōne habebat.

De decimo mense

Cap. xvij

Decimus mensis

est october. quia ab ymbre est octavus qui apud hebreos dicitur marison. apud grecos yppeos. habens dies. xxxj. cuius nox habet horas. xiiij. dies ho. x. qui i principio sui adhuc est calidus sed i fine forti frigore corpus pungit. 7 ideo in eius medio sol dicitur intrare signum scorpionis qui est vermis facie blandiens 7 cauda pungens. Hic mensis. quia naturaliter est frigidus 7 siccus terram desiccatur 7 eam ad susceptionem seminum disponit 7 habilitat. Unde tunc tempis semina hymalia glebe commendantur. 7 ideo depingitur in similitudinem hominis seminantis.

De undecimo mense

Cap. xvij.

Undecimus mē-

sis est november sic dictus quasi ab ymbre nonus est apud hebreos dicitur caslen. apud grecos dyos habens dies. xxx. cuius nox habet horas. xvj. dies ho. viij. Hic mensis frigiditate sua penetrat ad interiora 7 griter ledit corpora. 7 ideo in ipsius medio dicitur sol signum sagittarij subintrare 7 siccitate 7 frigiditate sua constringit 7 desiccatur 7 deicit arborum folia. porcos etiam in animalibus claudit 7 relictis humoribus intrinsecus eos congelat 7 compingit. Et ideo tunc temporis animalia maxime porci multum impingunt. ppter quod depingitur rusticus quercus percutiens qui et glandibus reficit porcos suos.

De decembri

Cap. xix.

Decēbris duode-

simus mensis est sic dictus. quia ab ymbre marcij est decimus. Marci quidem est mensis pluuiosus. hic apud hebreos dicitur thubeth. apud grecos epileos. habens dies. xxxj. cuius nox habet horas. xvij. dies ho. vj. Hic mēsis est solsticial. quia in eius medio sol ingreditur signum capricorni quando est a remotis de nostro habitabili q̄ non potest a nobis plus aliquantulum elongari. tunc a circulo meridionalibus incipit paulatim reverti 7 ascendere per circulos boreales. Est autem finis autūni 7 principij hyemis que se extendit vsq̄ ad xvij. diem marcij ubi incipit tempus veris. Et hoc mense propter asperitatem frigidis sūt altitia 7 animalia domestica multe quietis 7 parui

motus. 7 ideo plurimum impinguntur. vnde tunc temporis interficiuntur potissime 7 mactantur. propter quod depingitur tanq̄ carnifex q̄ cum securi percussit 7 mactat porcum suum. Ex his enim duodecim mensibus perficitur annus tam solaris q̄ lunaris.

De ebdomoda 7 diebus

Cap. xx.

Ebdomoda siue

septimana a septem dierum numero est vocata. cuius replicatione menses anni 7 secula peraguntur. Ab eodem enim die incipit 7 in eodem terminatur. cuius partes sunt dies artificiales 7 naturales. Sūt dies dicti a dyis quorum nomina quibusdam syderibus sunt ab antiquis consecrata. Primum soli ascripserunt qui princeps est syderum 7 dominus planetarum. 7 ideo dies dominica nuncupatur. que privilegiata est in multis. quia in die dominica mundus est creatus. 7 in eadem dominus natus fuit. 7 in eodem dominus resurrexit. 7 in eadem etiam dominus misit spiritum sanctum. Secundum diem ascripserunt lune. que soli in magnitudine 7 splendore proxima est. Tercium autem marti. 7 sic de alijs. Dierum autem alius est egiptiacus. alius non. Egiptiacus est dies ille in qua misit deus plagam aliquam in egiptum. Unde cum sint vigintiquatuor dies egiptiaci. patet q̄ plures misit deus plagas super egiptios q̄ decem que inter ceteras magis sunt famose. Ponuntur autem in kalendario ecclesie. non quia aliquid sit in illis plus q̄ i alijs omittendum sed vt miracula dei ad memoriam reducantur. Dierum alius est artificialis siue vsualis alius est naturalis. Artificialis est spaciū quo voluitur sol in nostro emisperio ab oriente ad occidentem. 7 dicitur artificialis. quia quasi artificio diuersificatur s̄m diuersos situs clymatum 7 regionum. Naturalis est spaciū quo sol voluitur ab oriente p̄ occidentem in orientem. 7 talis dies continet horas vigintiquatuor. Artificialis ho dies cōtinet in equinoctio duodecim horas. In alijs ho temporibus plus vel minus s̄m dierum incrementum vel decrementum. Dierum autem alius nominatur a kalendis alius ab ydibus. alius a nonis. Primum autem dies mensis dicitur nomine kalendarum. a kalon quod est voco. quia tunc solebant mercatores ad nundinas convocari. et erat festum solenne quod vocatur festum neomene. id est noue lune. quia tunc luna videbatur esse noua. None dicuntur quasi nundine q̄ tunc nundine inchoabāt. 7° ides ē q̄

diuisio. qz tēnūdine diuidebāt. Ex q̄ ptz tri-
plex diez differētia. s. kalēdis deputata ad cele-
brandū. nonis at̄buta ad negociandū ydibus
statuta ad recedendū a mundinis 7 ad ppria re-
uertēdū. Dies aut̄ natural̄ p̄stat ex. xxij. horz
q̄bus sol circa totā terrā raptu firmamenti cir-
cūfert. Cuius ptes sunt q̄drans. hora. p̄c̄ tuz
momentuz. vnc̄ia. at̄hom⁹. Est aut̄ q̄drans q̄r-
ta pars diei naturalis. s. spaciū sex horaz. hora
ra sexta ps est q̄drantis. i. vice sumā q̄rta ps diei
natūal̄. 7 d̄i hora extrema 7 final̄ ps t̄pis. sicut
ora d̄i extremitas fluyj sine maris. vt di. **Si-**
do. punctū est q̄rta ps hore. momentū ē de-
cima ps p̄cti siue quadragesima ps hore. 7 di-
citur momentum q̄i minimuz atq̄ agulissimū
t̄ps a motu syderū nuncupatū. vnc̄ia autē dici-
tur. xj. ps momenti. at̄homus ē q̄dragesimalē
ptima ps vnc̄ie. 7 dicit̄ at̄homus q̄si sine diui-
sione. qz vltra at̄homū nō recipit h̄ ē subdiuisi-
onem. Dies itaq̄ ē illuminatōnis a sole recepti-
ua 7 luminis r̄cepti ad alios diffusua. vñ dies
a dyan greco deriuat̄. Est autem dyan idem
q̄ claritas. vt dicit̄ **Isid.** Item dies mensū an-
noz 7 tempoz est descriptiua 7 distinctiua. Om-
nia em̄ tempoz 7 seculoz curricula diez nūero
p̄putant̄. Itēz h̄m accessuz solis 7 recessum est
dies breuitatis vel magnitudinis r̄ceptiua. Et
ideo p̄pter solis elongationem a n̄ro h̄itabili in
hyeme est breuissima in estate autem lōgissima
qz tunc sol nobis vicinius appropinquat. Itēz
sydez 7 corpoz supioz est dies occultatiua. qz
q̄nto dies est clarior tanto stelle a n̄ris aspecti-
bus amplius elongant̄. Itēz inter colores 7 re-
rum visibiles formas est dies discretiua. naz̄ fi-
gure 7 forme que de nocte latent de die patent
vt dicit̄ **Beda.** Item diei p̄ntia aut̄ ē letifica-
tiua. in ortu em̄ diei gaudent 7 cantāt aues. Itē
viatoribus ē dies securitatis 7 pacis tributua
latronibz inimica 7 timoris incussua. latrōes ei
de die timent. Item diei claritas est tenebrosi-
tas noctis euacuatiua 7 ip̄i immediate successi-
ua. 7 q̄n̄ nox p̄cedens magis tempestuosa est et
turbulenta tanto est succedentis diei p̄ntia ma-
gis grata. Itēz dies est status sui immutatiua.
crescit em̄ p̄tinue vl̄ decrescit. 7 q̄nto plus de-
crescit 7 abbreviat̄ in hyeme. tanto plus ī esta-
te plongatur. Item dies ē a corpe 7 somnolē-
tia excitatiua. naz̄ dies exercitio 7 labori boīm
deputatur. 7 quantoplus dies declinat versus
finem. tātosapiens operari⁹ ad p̄fectionē diur-
ni operis plus conat̄. vt dicit̄ **Greg.**

¶ De auroza

¶ Ca. xxj.

Auroza finis est
noctis precedentis. et diei sequētis
p̄ncipiuz. 7 d̄i auroza. vt di. **Isido.**
quali aurea hora eo q̄ rutilantem ad modum
auri diffundit colorez. Unde 7 sol in auroza a
grecis crisodomos. i. auri domus appellat̄. nam
radij eius splendentes aureas comas demon-
strant. ul̄ dicit̄ ut̄ auroza quasi aura rorans. eo
q̄ in auroza ros generat̄ ex cuius humectatiōe
infūdit̄ terra 7 aeris caliditas t̄pat̄. Aurora lu-
men a sole impetrat̄ clarior est ipsa nocte. h̄ ob-
scurior claro die. Aues indas 7 diurnas ad vo-
landuz 7 cantādū excitat. nocturnas aut̄ fugat
in ortu aut̄ auroze flores p̄mo clausē aperiuunt̄
7 herbe que estu precedente marcescūt in auro-
za erigunt̄. vires aiales in auroza p̄fortant̄ 7 a-
nimālū egritudines alleuant̄ 7 diminuantur.
In auroza autem humor sanguineus p̄cipua-
liter d̄natur. An̄ h̄m **Constā.** auroza vsq̄ ad
terciam imitat̄ naturam veris. meridies estatis
hora vespertina t̄pis autūnalis. nox h̄o h̄e-
mis q̄litatez assilat̄ ī auroza. p̄pter d̄nūm san-
guinis somnus dulcis est 7 salubris. tunc etiaz
t̄pis maxime gelli ad vociferandum concitant̄
Dicit̄ autem lucifer in auroza 7 orientis sol̄ pre-
sentia nūciat̄ esse p̄xima 7 vicina. Auroza a te-
nebris incipit. sed vsq̄ ad p̄fectōem luminis p̄-
ficit 7 p̄cedit. Variat̄ aut in ortu solis colorem
sāū. Unde nūc croceū nūc purpureū nūc aure-
um p̄tendit colorez. Accidit at̄ hec varietas ex
diuersa qualitate vaporz 7 nubiuū ī quibz fit de-
pressio solariū radioz. vt dicit̄ **Beda.** Nimia
autem serenitas in auroza cū radys solaribz di-
rectis contra austrū signum est future tempe-
statis. vt di. idem **Beda.** Idem autē est auro-
za 7 diluculū. sic autem d̄i qz est diei lucidum et
luminosum p̄ncipiū. Est em̄ diluculū h̄m **Isi-**
do. terminatio noctis 7 inchoatio plene lucis.
alleuatiō ifirmitatis. expeditio ab inimicis. In
diluculo autē fugiunt hostes 7 latrones. vt idē
dicit̄. idem est mane qd̄ diluculū. nā mane ē lux
plena 7 matura. 7 d̄i a mane qd̄ est bonū eo q̄
luce nihil est melius h̄m **Isido.** Est autem m̄ae
p̄ncipium laboris 7 finis dormitatōnis t̄ps so-
brietatis 7 p̄fecte celebrate digestiōnis paula-
tim nocti finem imponit 7 cito transit. rerum q̄-
litatez 7 species 7 figuras p̄ostendit 7 p̄clu-
dit.

¶ De meridie ¶ Ca. xxij.

Meridies ē dicta
quasi dies media nam in meridie in
medio celi videt̄ p̄sistere sol 7 ī me-

dio puncto inter ortum 7 occasum existens vi-
 detur eqliter ab utroq; tunc distare. vel dī me-
 ridies quasi mera dies. quia purior 7 clarior ē
 quando sol de medio celi rutilat 7 totum orbe-
 pari illuminat claritate. vt dicit **Isidorus**. Hec
 hora calidior est 7 siccior 7 in suis qualitibus
 est similior estati. 7 hoc accidit propter quatuor
 scilicet propter directam sol ad capita no-
 stra oppositionem. propter radiorum solarium
 reflexionem 7 propter directam duplicationem
 7 propter radiorum spissitudinem 7 eorum cō-
 fractionem. propter linearum angustiam sub qui-
 bus radij coartantur. Aer etiam tunc temporē
 propter multiplicationem 7 concursum radio-
 rum maxime calefacit. 7 ideo amplior tunc ca-
 lor in istis inferioribus generat. In meridiana autē
 hora umbra vnuscuusq; corporis est breuissi-
 ma 7 a meridie versus septentrionem tunc tem-
 poris est extensa 7 quanto sol plus recedit a meri-
 diano circulo tāto obiecti corporis umbra am-
 plius elongatur. vt dicit **Beda**. In meridie flo-
 res 7 herbe arescunt. sed fruges 7 fructus potis-
 sime maturescunt. animalia loca umbrosa pro-
 pter solis feruorem querunt 7 in suis latibus re-
 quiescunt. In meridie animalia venenosa sicut
 colubri 7 serpentes plus ledunt. quia venenum
 suum facilius tunc effundunt. de mane etiaz p-
 pter frigiditatem nocturnam precedentem ri-
 gescunt. 7 ideo in eis vis veneni consopitur. sed
 in meridie calefiunt. Unde tunc ad pungendū
 7 virus veneni infundendū fortius inardescunt.
 Unde in feruore meridiano cauernas exeunt.
 7 calefactionis grā soli se exponunt sicut **Isido.**

De vespera

Ca. xxiiij.

Vespera a vespere
 ro stella occidentali est dicta. vespere
 enim est stella que solem occiden-
 tes sequitur 7 tenebras sequētes comitatur. vt
 dicit **Isido.** vocatur autem vesper seruum a i-
 nuis fictum. quando enim venit vespera fores
 serantur vt omnia in domo maneant tuciora. 7
 dicitur etiam crepusculum id est dubia lux qn-
 do inter lucem 7 tenebras discernere non ē cer-
 tum. vt dicit idem. in vespere igitur dies finit
 7 solares radij a terre superficie subtrahunt. im-
 minente vespera umbre corporum maxime p-
 tenduntur flores qui contra soles aperti fuerāt
 ppter solis absentiam in se claudunt. poro etiā
 corporum qui ex calore diurno aperti fuerāt pro-
 pter remissionem caloris in vespere constringū-
 tur. exalationes 7 fumosi vapores que materia
 sunt nebule 7 nubis vespertino tempore resol-

uuntur. homines 7 animalia 7 etiam volucres
 propter resolutionem fumositatum in eorum cor-
 poribus 7 ad summum 7 dormitationem tē di-
 sponuntur. aues nocturne sicut bubones 7 no-
 ctue de suis latibus ad sua pascua procuran-
 da tempore vespertino egrediuntur greges a
 pastoribus pascuis fducte canes 7 alij ouium recep-
 taculis recolliguntur. Lupi a canibus in vespere
 vix discernunt. vigiles 7 custodes ppter la-
 tronum insidias 7 hostium insultus in muris 7
 turribus statuuntur. in vespere autem laborā-
 tes remunerantur 7 quieti exponunt.

De nocte

Ca. xxiiij.

Nox a nocēdo est
 dicta eo qd oculis nocet. nam oculū
 priuat a sua pfectione. s. ab actu vi-
 tendi. occultat enim rerum colores in quibus ocu-
 lus delectat. causatur autem nox ab umbra ter-
 re cuius interpositio intercipit a nob solares ra-
 dios 7 impedit ac tollit a nostris aspectibus visū
 solis. Est autem nox frigida 7 humida qualita-
 tibus hyemis similia. 7 ideo quieti animalium vir-
 tutum est congrua 7 operationi naturalium ef-
 fectuum necessaria. Unde nox est tempus dor-
 mitionis 7 quietis vt virtutes que per vigili-
 as diurnas distincte 7 disperse fuerant delibe-
 rate beneficio noctis quiescant 7 coadunantur:
 7 sic coadunate confortentur. ne nox ppter sol
 absentiam esset penitus indecora stella cū ful-
 goribus illustrant vnde ex stellarum motu no-
 ctis tenebrositas minoratur 7 noctis cursus et
 processus discernit. aeris etiaz nocturna densi-
 tas tpat. vt di. al. 7 idē in nocturnis tenebris abu-
 lantes vl navigātes defacili deuant nisi eorum
 via p motū 7 sydez sitū dirigat. ois infirmitas
 plus extendit generaliter nocturno tpe qm diur-
 no. 7 patiens de nocte plus qm de die aggrauat.
 p galloz cātū finis noctis pdicit 7 aduet futu-
 re diei pnunciat. nox et sicut excubias militares
 in quatuor vigilantium ordines distribuit. vt dicit
Beda Quā pmi vigilant in noctis principio. secū-
 di in cōtinio. terciū in media nocte siue ipsi no-
 ctis intempesto. quārti in gallicinio. Di ei tpe i ca-
 stris vigilāt 7 excubant. qz sp inueniunt qd for-
 midant. vt di. idem sup lu. xij. ppter h nox ē ex se-
 borrois 7 timoris incussiva fantasmata 7 illu-
 sionū pētētia. plura enim fantasmata occurrunt
 de nocte qm de die. plures etiā occurrūt dormiē-
 tibus de nocte qm de die. vigilantibus fantasie. sic dī
 multa passa sum p visū ppter ipm math. xxvij.
 Nox etiā ē pdesationis et infectionis aeris in-
 ductiua. tanta enim de nocte fit ex fumis 7 vapo-

rosis exalationibus aeris immutatio ⁊ infectio
 q̄ vix animum viuerent nisi luna ⁊ sydeā suo
 motu ꝓtra h^o maliciā obuiarēt fm albu. **N**ox
 etiam est illoꝝ que claritate diei occultant mani
 festatua sydera em̄ de die latent de nocte ho
 lucent. **I**nmūdoꝝ aīaliū ē nutritiua. nā aper et
 alie fere siluestres de die in suis foueis ⁊ antris
 latitant. de nocte ho ꝓ vineas ⁊ agros euagari
 nō cessant. **A**udacie ⁊ securitatis in maleficijs ē
 sepius ꝓstatina. **R**am de die deꝓhendi timent
 latrones ⁊ fures qui nocturno tpe ad oē flagici
 um sunt audaces. vt dicit **G**reg. hora tempe
 statis nocturna moza periclitantibꝫ in mari est
 maxime nociua qz quādo nox naufragiū patie
 tibus supuenit euadendi locus alicui vix occur
 rit. vt di. **G**reg. **T**otius medietatis vite hūane
 ē nox insensibiliter consūptiua. tātū em̄ tꝓis cō
 sumimus dormiendo de nocte quātū de die vi
 gilando. vnde nox subtrahit quo ad laborē ꝓ
 tem maximaz vite nostre. vt di. gal.

De sabbato.

Ca. xxv.

Sabbatū est prin
 cipium septimane festum qd̄ ad ce
 lebꝓādū ideo in die. vij. fuit a domi
 no institutū. qz die. vij. requieuit domin⁹ ab oī
 ope zc. **Gen. ij.** **U**nde apud hebreos ita ꝓua
 luit hec solennitas intātū q̄ nullū opus seruale
 sabbatis fieri permittebatur imo in sabbatis h
 uis ⁊ ancillis ⁊ animalibus ⁊ iumētis requies fi
 eri iubebat. **I**gnis in domibꝫ iudeoꝝ in sabba
 tis non accendebat. **L**ibꝫ in die sabbati necessa
 rius in die precedente prepabat. **C**ultioribus
 indumentis ꝓpls in sabbatis ornabat. **L**autio
 ribꝫ cibis ⁊ epulis ꝓmuniter ꝓpls ī sabbatis vte
 bat. **T**emplū oꝝonis grā plus q̄ in alijs diebꝫ
 frequētabat. **A**ltaria sacrificijs maioribꝫ ⁊ ob
 lationibꝫ pinguioribꝫ sp̄ in sabbatis cumulabā
 tur. lex in sabbatis semper ꝓpls a sacerdotibꝫ
 exponebatur in eorū synagogis. **C**antus cum
 psalmodia solennius agebat. oīs discursus et
 euagatio ꝓplo ꝓhibebat. **U**n̄ iter sabbati spa
 cium tantūmodo mille passū vocat plus em̄
 ambulare in sabbatis illicitum putabat sic dic
 glo. sup̄ actus aploꝝ. **A**rma sumē nisi solum ꝓ
 defensione legis nō ꝓcedebat. vt patz. j. **D**a
 chabeoꝝ. ij. **I**n quiete igit̄ sabbati quies ani
 mi figūabat. violator sabbati sine misericordia
 interfici iubebat. vt patet in illo qui colligēs li
 gna in sabbato iubente domino lapidibus fuit
 a ꝓplo interfectus.

De neomenia.

Ca. xxvj.

Neomenia idez ē

apud hebreos qd̄ noua luna. ⁊ erat
 solennitas in kalendis mēsiū ad ho
 nozem domini qui renouat omīa istituta. **Q**d
 enim fecerūt gentiles in ꝓncipijs mensū ad ho
 nozem dyane ⁊ iunonis. fecerūt hebrei in kalen
 dis mensū ad honorem creatoris. **E**t ideo ꝓn
 cipia mensum dicunt kalende quasi colende.
 vt di. **I**sido. vel dicunt a calo grece quod ē vo
 co latine. quia tubis ⁊ buccinis hec solēntas ꝓ
 nunciabat ⁊ clangore buccine ꝓpls ad festum
 neomenie vocabat. **H**ec festiuitas multū fuit
 celebris ⁊ insignis. ⁊ ideo spiritualibus hostijs
 honorabatur ⁊ ꝓpls ad epulandū ⁊ cōniādū
 in kalēdis tubis ⁊ buccinis sp̄ealiter inuitabat.

De septuagesima.

Ca. xxvij.

Septuagesima ē

spacium. lxx. dierū qui extendunt a
 dominica q̄ dicit̄ septuagesima vs
 ꝓ ad sabbatū pasce et dicitur sabbatū ī albis.
In his autem. lxx. diebus signant̄. lxx. anni qui
 bꝫ filij israhel captiui fuerunt in babilone. ꝓ q̄s
 ꝓtinue fuerunt in miseria ⁊ dolore. sed accepta
 licentia a ciro rege reuertebant̄ finitis septuagi
 ta annis cum gaudio ⁊ honore. **I**n his autem
 septuaginta annis captiuitatis babilonis ꝓfi
 gurabat̄ totū tempus vite nostre q̄s diu culpe
 subdimur atqz pene. **E**t ideo culpa ꝓimi hoīs
 cū pena sibi inflicta legit̄ in ecclesia in prima do
 minica q̄n septuagesima inchoatur. **U**nde ī si
 gnum presentis miserie cantica leticie subticen
 tur. nuptie ⁊ iungia donec trāseat pasca susꝓē
 dunt. **I**n pasca autē alleluia cū alijs iocūditā
 tis canticis resumit̄. qz ꝓ passionem xꝓi serui
 tus hūani generis relaxat̄. **P**ena tñ adhuc re
 manet. ⁊ ideo in septimana pascali cantat̄ gra
 duale cum alleluia remanente adhuc pena. qz
 adhuc cum spūali leticia quā hꝫ ecclesia ꝓ re
 missione culpe. remanet tñ q̄daz tristitia sic ꝓ
 pulus israheliticus d̄ sua reuersiōe libera ī hie
 rusalem multū exultabat. s̄ nihilominus ꝓ dif
 ficultate itinēis plurimū laborabat. **S**ic nos tē
 dentes ad ꝓiam gaudemus ꝓ grām nostre re
 demptionis s̄ adhuc lugemus ꝓ peccatis. **C**ū
 aut̄ vite ꝓntis septuagesima fuerit adimpleta.
 tunc fulgebim⁹ in albis ī agni ꝓntia. **E**t iō sab
 bato in albis cantat̄ duplex alleluia. quia fini
 to labore vite ꝓntis cū ꝓuenerim⁹ ad et̄ne qui
 etis sabbatum gaudebimus stola duplici nob̄
 tunc temporis restituta. **I**n signū miserie vite
 presentis cantat̄ in introitu misse. **C**ircūdeꝓe

me zc. Pro spe autem reuerſiōis inuitamur in epla ad currendum in ſtadio 7 ad laborādum in uinea domini ſabaotb docemur in euangelio. Hec omnia ex ſumma 7 ſentētia Jobis beletb ſunt extracta cuius auctoritas in eccleſia ſolennis eſt in officijs eccleſiaſticis ordinandis.

De quinquageſima

Ca. xxviiij.

Quinquageſima

Quasi quinquies decem eſt uocata. 7 ſignificat tps reſiſſionis ſm expoſitōem ipſius Jobis beletb. Nam ann⁹ quinquageſimus dicebat annus iubileus qui apud hebreos fuit ſumme celebris 7 feſtiuus. Ann⁹ em̄ fuit reuerſionis pſcriptoz. reſiſſionis debitoz. reſtutionis pditoz. Incipit autem quinquageſima in dominica tertia a ſeptuageſima 7 finitur in dominica reſurrectōis. ſignificat ei ſtatū gratie ad quā reſtauramur mediante bñſicio penitentie. Unde 7 ieiunium eccleſie incipit in medio quadrageſimalis ſeptimane. 7 tē frequentius quinquageſimum pſalmum qui ē penitentialis recitamus in diurno officio. in ſingulis fere horis pſalmus ille qui Miſerere mei deus intitulat repetit. Obſeruatione anni quinquageſimi qui dicebat in lege iubileus incipit ſm hebreos ante legem. ſ. a tpe abrahe qui liberauit loth nepotē ſuū qui tunc tempis fuit annorū quinquaginta. Et ideo ab illo tpe in filios abrahe ſeruabat. qd. pcedente tpe ſub lege ppter myſterium approbat. ut patz in numeris.

De quadrageſima.

Ca. xxix.

Quadrageſima

Est tempus quadraginta dierum. ut dicit Jo. incipiens a pma dominica quadrageſimali 7 ſe p̄tendit uſqz ad dñi cenā in qua dñs noſter ſacrificium in choās pane angelico nos reſecit in quo nobis ſignat qd. q. quadrageſimā penitentie uſ p̄ntis uite ſpūalr per egerit. diuine p̄templatōis ſocietate finali p̄fruet. Est aut quadrageſima tēpus militie xpi ane in quo acius p̄tra uicia dimicamus. Hūc em̄ dierū numerū ad noſtrā aſſumimus militiam. non ſolū p̄ exemplum moysi 7 helye. ſed et p̄ imitationem hieſu xpi qui tot dieb; legitur ieiunaffe. Bene autem ſub hoc numero ieiunamus. nam p̄ eo qd. p̄ſtat ex denario quat in ſe reuoluto decalogū ſub denario 7 euangelium ſb quaternario reſtinet. quib; armis ſpūalib; noſter aduerſarius ſupat 7 terra uiuentium iure hereditario poſſidet. ſicut terra promiſſionis finita quadraginta annorum pugna in deſerto filijs Iſrael concedebatur. Fructus eti-

am militie noſtre offenditur ſub hoc numero. nam quadragenarius collectis partibus ipſuz diuidentibus producit numerum quinquagenarium qui numerus reſiſſionis debitoz. et hereditatis amiſſe reſtutionem ſignat. Ex quo offenditur qd. dimicando contra uicia reſiſſionem conſequimur peccatoz. 7 heredes efficiamur bonoz. eternoz. In hoc em̄ numero uite noſtre decimas 7 primitias domino conſecramus. nam pro decima. .ccclx. dierū ieiunamus. .xxxvj. dies pro decima. .vj. dierum et horarum qui reſidui ſunt de anno integro unū diem ut in ſummo ſoluatur deo pro decima anni. .xxxvj. ieiunabiles 7 tres dies de ieiunio quatuor temporum pro primitijs offeruntur. hoc autem facimus ut offerentes deo primitias noſtri temporis in fide trinitatis 7 decimas in cōpletionē decalogi per fidem 7 bonos mores p̄mogenitorum dignitatem 7 et ne felicitatis denarium aſſequamur. Et quia quadrageſima ē tempus militie ideo 7 in euangelio agitur d. militia 7 victoria ipſius xpi. In tractu xpo quatuor impugnationum 7 temptationum genera demoſtrantur. quarum prima eſt leuis 7 occulta ſcilicet timor nocturnus. ſecunda eſt leuis et manifeſta. ſcilicet ſagitta in die uolans. tertia ē grauis 7 manifeſta ſcilicet occurſus demonij meridiani. quarta eſt grauis 7 occulta 7 hoc eſt ne gocium in tenebris ambulans. Contra iſtas itaqz multiplices impugnationes munimur ſpiritali armatura ad quam nos inſtruit apoſtol⁹ in epiſtola 7 inuitat ubi dicit. Exhibeam⁹ nos ſicut dei miniſtros per arma iuſticie uirtutis d. zc. Inter omnia autem tempora anni. tempus quadrageſimale magis ē nobile 7 inſigne. Est enim tēpus reuiuificatōis. quia t̄ra que i hyc me uidebatur quaſi mortua. tempe quadrageſimali reuiuificat 7 uiſcit. Item tempus eſt reuouationis. nam terra herbis 7 floribus 7 arbores frondibus reuouant 7 ornantur. Item tēpus eſt impregnationis. quia tunc uirtus generatiua in animalibus 7 plantis maxime uiget. unde tunc pullulant 7 germinant terrenalcentia uniuersa. Item tempus eſt nidificationis et pullificatōis. vñ turtures 7 cicone 7 alie uolucres q. aberāt tō hieme tpe x̄nali aduēiūt 7 ad nidificadū ſollicite ſc. Et tps ē medicine 7 purgatiōis. q. tē maxie mouent hūozes i corpe ad exeundum. 7 ideo tunc illud tempus congruum eſt medicine. Item tempus eſt lucri 7 negotiationis. tunc enim arabilis eſt terra 7 mare nauigabile. et ideo ſolent homines uernali 7 quadrageſimali tpe ob ſpem lucri ad diuſa negocia ſe mouere. Et tps eſt reſecatiōis ſuperfluo-

rum 7 amputationis. 7 ideo in quadragesima amputantur vites 7 alie arbores que a superfluis exonerantur. Item tempus est lacrimatiōis vinearum incisarum 7 germinatōis. nam humor qui erat superfluis in radice enaporat. et distillando se euacuat incisa vite. virtus etiam germinabilis tunc erūpit. 7 per diuersas ptes ī propagine se ostendit. Item tempus est seminatōis 7 insertōis. qz et circa quadragesimā seia terre mittit 7 surculi in arboribz inserūt. Itē tempus est rois 7 pluuialis irrigationis. tūc ē oriunt pliaides 7 alie stelle ymbusere que sunt causa rois 7 pluuię ad iactorum seminum irrigationem 7 nutrimentū. vt di. albu. 7 beda. Itē tempus est deambulationis 7 peregrinationis quia tunc ecclesie 7 sanctorum limina maxime frequentantur.

De paschate.

Ca. xxx.

Pascha grece pascho dicitur latine. a patin qd est pati hebraice ho idē est qd transitus. eo q in pascha iudeoz agn⁹ imolabat. ass⁹ comedebatur. 7 nihil ex eo vsqz in mane derelinquebat qd comedi non potuit. igitur cremebat cū festinatōe. 7 lactucis agreisibz 7 panibus azimis comedebat. ab incircūcisibz 7 immūdis comedī phibeat. accincti fuerunt hebrei 7 pedibz calciati qn ab eis comedebat. in manu manducantis agnum baculus tenebat. sanguine agni linitis domoz postibus virtus exterminātis angeli cohercebat. quia non habuit potestātē nocendi vbi domoz postes cum superliminaribz fuerunt tunc liniti. In p̄mestione agni imolati transeunte dño p̄ egiptū egiptoz populus p̄cuciebat. p̄pls ho hebreoz ab egiptoz crudeli domino liberabat. Unde ex eo q p̄mogenita egiptoz interficiebant. hebreoz p̄mogenita sanctificabant. Post p̄mestionem ho agni p̄pls p̄cedente columna ignis 7 nubis illesus p̄ mare rubrū de egipto educebat. Pharaon aut ipsos persequens cum toto suo exercitu p̄ceps in medijs fluctibus submergebatur. Tandem in fine cum hymnis 7 canticis p̄ sua liberatiōe 7 hostiū submersione. gratiarū actiones domio soluebant. Hec omnia in exodo per ordinem continent. ca. xij. xiiij. 7 xiiij. Et ideo in memoriā interfectionis egiptoz 7 liberatiōis hebreoz inoleuit consuetudo vt sp̄ de duobz dānādis ad mortem. vnus in pascha iudeoz interficeret 7 alter liber dimitteret. vt patet Mathei xxvj. Istud autem pascha iudeoz exemplum fuit 7 figura pasche xp̄ianoꝝ in quo mediante

sanguine agni imaculati q̄ abstulit peccata mūdi omnes electi a seruitute demonū sunt redēpti per quem vnus faciunt transitum de carne ad sp̄m. de veteri homine ad nouū. de vmbra ad lucem. d̄ mundo ad celum. de figura ad veritatem. de seruitute ad glorie filioꝝ dei libertatem. Et ideo dies paschalis est temp⁹ leticie 7 exultatōis. tempus lenitatis 7 renouationis. tempus puritatis 7 iocunde refectionis quia resurrectōis filij epulant non in fermento veteri malignitatis. sed potius in azimis sinceritatis 7 veritatis. Nostrum autē pascha sp̄ in die dominico celebramus verno tempore luna adhuc plena. In dominica autē semp celebramus propter reuerentiam dñice resurrectionis non autē semp celebramus in. xv. luna cū iudeis ne iudaisare videamur. Nostrū insup pascha large sumptum ad multa se extendit. 7 p̄mo ad diem in ramis palmarum qd vulgariter pascha floridum dicitur eo q in illo die florentes arboꝝ 7 virentes ramos in manibz gerim⁹. quia dominus illo die processionaliter cum ramis arborum est susceptus. Hec dies est priuilegiata ī hoc q filij israhel illo die sub Josue transito iordane sicco vestigio terre intrauerāt terminos. p̄missionis 7 comedunt de frugibus terre chanaan 7 statim deficit manna quo aliti fuerunt in deserto quadraginta annis. vt patz Josue. ij. In eodem etiā die sic tunc erat dies palmarū eiecit dominus de templo euentes et vendentes postqz a turbis cū ramis palmarū 7 oliuarum honorifice ē susceptus. Ad pascha etiam pertinet dies cene q̄ fm̄ Josue beleth in quatuor est priuilegiata. in penitentiū ad ecclesiam redeuntium reconciliatione. qui enī in die cinerū ab ecclesia p̄ iusticiam excludunt in die cene per misericordiam in sinum ecclesie recipiunt. 7 ideo in quinta feria fecit domin⁹ et aquis pisces 7 volucres. partem em̄ remisit gurgiti. partem leuauit in acra. quia dominus malos in carnalibz delectantes separat a bonis in celestibz glorificatis. Secundū priuilegium p̄sistit in veteris sacrificij terminatione 7 viuifici sacramenti altaris institutione qn carnal ritus in celestem 7 sp̄nalem ritū est mutatus. Tercium priuilegiū p̄sistit in sacre vinctōis 7 crismat⁹ cōsecratōe. tūc em̄ ab ep̄o oleū cathecuminum 7 infirmoz quo puuli baptisandi inungunt in scapulas 7 in pectore infirmi inungunt. in organo sensuū morte iam appropinquante p̄secrat. Eodē etiā die conficit crisma ex oleo 7 balsamo q̄ puuli crismant a minori sacerdote in vertice. a maiori scz ab ep̄o in frōte videlicet ī con-

firmatione. Quartum privilegium est in mandati dominici representatione. et hoc fit in pedum ablutione. in pauperum refectioe. in altarium denudatione et eorum expiatione. Est igitur decene dies reconciliatiois. transubstantiatiois. consecrationis sine unctionis. dies refectiois et ablutionis. Ad pascha nostrum insuper pertinet dies parasceue. et dicitur bona sexta feria. quia in ea dominus est passus a cuius passione omnes septe ferie habende sunt in reuerentia et honore. Celebratur autem dies parasceue cum tristitia et merito quibus alicuius sanctorum passiones cum gaudio celebremus. quia sancti post martirium euolunt ad celum. Christus vero descendit ad infernum. sed quia fregit tartara et sanctos eduxit. et tertia die resurgens vivum se ostendit. Ideo tunc maxime gaudemus. ut dicitur. *Iohes beletb.* Huius diei privilegia fuerunt Christi immolatio. inferni depredatio. mortis superatio. et demonis qui mortis habebat imperium humiliatio paradisi apertio. hominis temptatio. scripturarum referatio sine manifestatio omnium figurarum et summatio. et ideo in cruce dixit. consummatus est. Ad pascha quoque pertinet ipsius vigilia que antonomatice sabbatum sanctum appellatur. quia in illo sabbato Christus qui est sanctus factus est per totum diem in sepulchro quiescit. In hac enim die ignis novus acquiritur benedicitur et ad accendendum pascalem cereum custoditur. deinde pascale cereus erigitur et a dyacono benedicitur. accenditur. cuius ibi in forma crucis imprimunt. deinde lectionibus lectis ad consecrationem fontis processionaliter acceditur et completo baptismo ad celebrationem missae reuertitur et redit. Totum autem diei officium sub breuissimarum vesperrarum compendio terminatur ut non neophiti ad diuinum officium inconsueti tedio afficiantur. tota etiam septimana paschalis celebris est et solennis. cuius finis in sabbato in albis terminatur quoniam alleluia duplicatur. signatur enim futuram sanctorum gloriosam resurrectionem in qua duplici stola electi decorabuntur. de quibus dicitur in Apoc. ambulabunt mecum in albis quoniam digni sunt.

De penthecoste.

Ca. xxxj.

Penthecostes fuit festum solenne apud hebreos scilicet est moderno tempore quo ad nos. Et est dies quinquagesimus a pascha. sicut enim israeliticis populus quinquagesimo die que a pascha quod celebraverunt in ramathin venerunt ad montem syna et legem susceperunt. ut patet Exo. xix. Ita quinquagesima die a passione Christi datus est spiritus sanctus apostolis in linguis igneis ut factum

di essent in omni genere sermone et fervidi in amore caritatis. De autem penthecoste a penta quod est quinq; et costes quod est decem. quia quinq; decades dierum a pascha ad penthecostem incurrunt et distinguuntur per septem septimanas propter septiformem gratiam que in adventu spiritus sancti credentibus est collata. Tempus autem circa penthecostem est tempus militie et strenuitatis. tunc enim novi tyrones militie cingulo seu gladio accinguntur. Est etiam tempus mundicie et siccitatis. sole enim terre super superficiem tunc fortius calefaciente humorum consumit superfluitatem et lubricitatem. et sic inducit mundiciam superinductam siccitatem. Item tempus leticie et iocunditatis tunc enim aves et animalia in maximo amore vivunt. Item tempus viroris et amenitatis. tunc enim precipue herbe virent et silve tunc frondent. Item tempus odoris et suavitatis. nam flores hortorum nemorum et pratorum suam redolentiam undique tunc diffundunt. Item tempus est dulcoris et saporositatis. nam calor celestis tunc temporis humiditatem in floribus digerit et in dulcedinem alterat et convertit. et ideo tempus est mellificationi congruum. propter quod apes tunc precipue frequentant herbas et arbores propter flores ut dicitur Arist. et etiam longe purius et dulcius est mel quod colligitur tempore vernali quam quod acquiritur tempore autumnali. Item tempus maturitatis. In calidis enim regionibus circa penthecostem instat messis tempus. Et ideo vocatur in latinis merozum tempus novarum frugum. quia in festo penthecostes panes ex novis frugibus offerri precipiebantur. Item tempus est pascue et sacietatis. Nam tunc gregibus et herbis abundantia loca omnia pascuosa. Et ideo tam equi quam alia animalia propter novarum herbarum abundantiam impinguantur. Item tempus est audacie et animositatis. nam ex ferventi inpressione caloris solaris colera tunc incenditur. ex quo accensione circa cor ira et audacia in animalibus concitatur. unde illud tempus regibus est magis consuetum ut tunc inbeant moveri contra hostes.

De scenophegia.

Ca. xxxij.

Scenophegia fuit festivitas hebreorum que tabernaculorum fixio dicebatur. que celebratur in memoriam expiationis quam recedentes de egipto in tabernaculo morabantur. ut dicitur. *Iudo.* vñ scenophegia dicitur a scenon grece quod latine dicitur tabernaculum. hec solennitas spiritus in septembri celebratur. quia collectis frugibus de omnibus decimas domo obtulerunt et leticie ac gaudio tunc specialiter vacaverunt. Frondibus et ramis domos suas ornauerunt fructus arboris pulcherrime et suavis id est pomorum

cedri in manibus portauerunt. In decimo autem die eius mensis triplex festum eodem die celebrauerunt. scilicet expiationis afflictionis et propiciationis nam eodem die summus pontifex intravit cum sanguine vitule rase et expiavit sanctos sanctorum. et ideo dicitur dies expiationis. eodem die ieiunabat populus pro reatu vituli in deserto. et ideo vocabatur dies afflictionis. dies vero vocabatur dies propiciationis. quia tali die audierunt dominum sibi placatum fuisse et propicium super transgressionem vituli in deserto.

De cenena.

Ca. xxxiiij.

Cenena est novum templi dedicatio. cenon ei grece novum dicitur latine. hanc solemnitatem in diversis temporibus celebrabant secundum quod diversis temporibus vel novum templum edificabatur vel edificatum de novo reparabatur. sicut iudas machabeus legitur templum dedicasse et renovasse. i. Machabeorum. iij. dedicationis etiam festum tenet ecclesia. cum enim episcopus ecclesiam circuit aqua benedicta ecclesiam aspergit alphabetum duplex transversaliter per pavimentum scribit. parietes signat crismate et linit thuris. et thymiana per quinque partes altaris comburit. reliquias includit. altare ornat et vestit. emunitatem et privilegia impendere consuevit. **Explicit liber nonus.**

Incipit liber decimus de materia et forma.

Completo tractatu de proprietatibus temporum et partium eius. agendum est de inferioribus rebus materialibus creaturis elementis scilicet et eorum que ex elementis materialiter componuntur. Sunt autem materia et forma omnis rei corporalis principia. ut dicitur in libro de unitate materie autem et forme privatio nihil aliud est nisi totum rei destructio. et est materia contraria unitati et ei dissimilis ut dicitur ibidem. materia autem quanto est natura subtilior et sublimior. tanto ad susceptionem forme est habilior. quanto vero est compactior et terrestrior et a natura celestis remotior. tanto ad susceptionem impressionum formalium est debilior. ut dicitur in libro de substantiis. et hoc habet proprium materia sic ibidem dicitur scilicet suscipere formam et non suscipi. retinere et non retineri. principium autem distinctionis divisionis et alienationis in rebus generalibus et numerationis est materia. ut dicitur vij. metaphisica. quia generans non differt a generato nisi secundum materiam. et ideo ubi est generans sine materia ibi est substantialiter idem generans

et generatum in substantia et natura ut in divinis. materia enim est causa individuationis rerum ut dicitur Aristoteles quarto metaphisica. quia divisio speciei per individua est secundum materiam et non secundum formam. Item materia propria appropriat sibi formam propriam. ut dicitur decimo metaphisica. unde secundum substantias et esse sub una forma est una materia. et sub pluribus plures. Item tertio philosophorum. Causa quantitatis continue et infiniti est materia. propter quod accidens non potest dividi nisi secundum divisionem et quantitates subiecti. Item materia infinita dicitur vel quia divisibilis est in infinitum. vel quia habet appetitum ad infinitas formas. Et ideo propter indeterminationem suorum appetituum et inclinationem ad formas infinitas dicitur infinita et non quod eius virtus sit infinita non limitata scilicet neque coartata sicut virtus est divina. Et ideo dicit plato. quod materia fluit in infinitum nisi forma sistat fluxum. et ideo corpora que multum habent de materia et parum de forma crescunt multum. ut patet in arboribus. et ideo ossa parum habent sensibilitatis. quia multum habent materie et terrestritatis. ut dicit Avicenna. Latet autem in materia potentia quedam activa que est forma incompleta. et hec potentia est communis duobus contrariis. unde quando illa potentia ducitur ad actum unius forme appetit statim esse sub forma contraria ut ista potentia que communiter se habet ad frigidum et calidum quando actualiter est sub frigido statim appetit esse sub contrario. unde nulla forma corruptibilium et generabilium potest sufficienter complere potentiam actiuam in materia quin semper appetat impleri per aliam formam. Illa autem forma cum sit desperata non potest induci nisi per corruptionem forme presentis. secundum quod magister agentis immissa corrumpit presentem sic excitat formam actuam ad presentem et dat ei paulatim completum esse donec fuerit sub esse completissimo illius forme. Has et multas alias proprietates huius materie que esset hic superfluum recitare. que tamen superius li. viij. de bonitate mundi. **De forma. Ca. j.**

Etiam recitatis proprietatibus materie. fluctet proprietates ipsius forme que secundum Aristoteles li. d. quibus substantiis est quod lumen uniuscuiusque pulchritudine essentia et signum tribuens. Forme autem lumen materie infusum descendo fit debile et obscurum secundum materie capacitatem. Est autem forma divina que differt aliud ab aliis ut dicitur. Forma autem alia est essentialis alia accidentalis. essentialis forma est illa que adveniens materie perficit eam et secum queit ad